

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2026-59-122>

УДК 338.268

Марченко Валентина Миколаївна

доктор економічних наук,
професор кафедри економіки та підприємництва,
Національний технічний університет України
"Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4756-3703>

Усик Олександр Вікторович

аспірант,
Національний технічний університет України
"Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-1566-7922>

Valentyna Marchenko, Oleksandr Usyk

National Technical University of Ukraine
"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ**ASSESSING THE ECONOMIC STABILITY OF ENTERPRISES**

Анотація. У статті досліджено роль економічної стійкості в забезпеченні розвитку підприємств з виробництва та торгівлі медом. Узагальнено сучасні чинники впливу на стан їх економічної стійкості. Оцінено та проаналізовано динаміку основних показників забезпечення економічної стійкості, зокрема, виручки від реалізації продукції, рентабельності, витрат. За результатами аналізу зроблено висновок про нестійкість їх динаміки, що впливатиме на стан фінансової безпеки та потенціал розвитку. Запропоновано методику оцінювання економічної стійкості підприємства на основі удосконалення «золотого» правила економіки шляхом включення до еталонних співвідношень темпів зміни базових результатів економічної діяльності (виручки, прибутку, активів) темпу зміни собівартості реалізованої продукції. Використання методу різниць між матрицями еталонного та фактичного стану економічної стійкості дозволило оцінити тип економічної стійкості вибірки підприємств та ідентифікувати стан їх економічної безпеки.

Ключові слова: економічна стійкість, економічна безпека, фінансова безпека, економічні чинники, ризики.

Summary. This article examines the role of economic stability in ensuring the development of enterprises engaged in honey production and trade. It concludes that the primary factor in ensuring an enterprise's financial security is the state of its economic stability. It is revealed that an enterprise's economic stability serves as an indicator of its ability to function effectively and develop in a changing market environment, while financial stability enables enterprises not only to adapt to market conditions but also to scale their operations, thereby strengthening their market positions and influencing market conditions and trends. Modern factors influencing the state of their economic stability are summarized. The dynamics of key indicators of economic stability – specifically, revenue from product sales, profitability, and costs – are assessed and analyzed. Based on the analysis results, it is concluded that the dynamics of these indicators are unstable, which will affect the state of financial security and development potential. A methodology for assessing an enterprise's economic stability is proposed, based on refining the "golden" rule of economics by including the rate of change in the cost of goods sold in the benchmark ratios of the rates of change in key economic performance indicators (revenue, profit, assets). The ratios between key economic indicators were calculated, and matrices of the benchmark (safe) and actual states of economic stability for the sample of enterprises were constructed. The use of the method of differences between the matrices of the benchmark and actual states of economic stability made it possible to assess the type of economic stability of the sample of enterprises and identify the state of their economic security. By combining the calculation of ratios between key economic indicators of operational stability, the calculation of the similarity coefficient between the matrices of the safe and actual states, and the interpretation of the values of the obtained coefficients on the Harrington scale, the state of economic stability of enterprises engaged in honey production and trade was identified. Five types of economic stability and five states of economic security (security, threat, danger, critical danger, risk) were identified.

Keywords: economic stability, economic security, financial security, economic factors, risks.

Постановка проблеми. Фінансовий успіх підприємств з виробництва та торгівлі медом визначається їх експортним потенціалом та здатністю до формування конкурентних переваг українського меду на світовому конкурентному ринку. Україна на сьогодні експортує до 80% зібраного меду. Причини такого стану продиктовані економічними чинниками забезпечення ефективності функціонування ринку меду, зокрема наявністю попиту та пропозиції меду на світовому ринку. Однак зазначені чинники свідчать про потенційні можливості для українських виробників, реалізація яких можлива лише за умови забезпечення конкурентних переваг та швидкої адаптації до вимог зовнішнього ринку. За даними аналізу динаміки обсягів реалізації меду на світовому ринку очевидним є факт того, що українські експортери конкурують з китайськими та індійськими постачальниками, мед яких має конкурентні переваги в ціні та обсягах постачання. Відповідно, в таких умовах забезпечення конкурентноздатності українського меду на світовому ринку можливе шляхом зростання економічної стійкості в результаті збільшення обсягів виробництва, зміни ціни пропозиції меду на світовому ринку та зниження витрат діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика економічної стійкості діяльності підприємств є ключовим завданням у формуванні їх економічної та фінансової безпеки. В науковому просторі представлено дослідження Беліменко О. [1], Тітенко З. [4], Штангрет І. [7] щодо теоретичного узагальнення та розвитку поняття економічної стійкості, праця Ястремської О. М. та Ястремської О. О. [8], де представлені методичні підходи до оцінювання економічної стійкості, наукові розробки Сабадаш Л. [2], Харченко О. [5], Хахалева Д., Гагарінова О. [6], де оцінюються фактори впливу на економічну стійкість підприємства в різних умовах діяльності, дослідження Старостіної А., Біловодської О., Шкірі А. [3] щодо особливостей галузевого впливу на економічну стійкість. Однак в існуючих наукових публікаціях недостатньо уваги приділено методиці побудови ідеального стану економічної стійкості та оцінювання різниці між ним та фактичним станом.

Метою статті є формування методичного підходу до оцінювання економічної стійкості підприємства на основі поєднання «золотого» правила економіки та матричного підходу, що дозволяє ідентифікувати фактичний стан стійкості та виміряти його відстань до стану безпечної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стійкість розвитку підприємств з виробництва та торгівлі медом пов'язана з сукупністю ризиків різної природи свого походження, як економічних (зростання рівня конкуренції, зниження попиту, зростання пропозиції тощо), фінансових (доступ-

ність джерел фінансових ресурсів, валютні коливання, зміна ставки кредитування, зміна платоспроможності споживача тощо), правових (національних регуляторних вимог до продукції та діяльності), політичних, соціальних (кількість та вікова структура споживачів, культура споживання меду, рівень доходів тощо), зовнішньоекономічних (введення в дію нормативних активів в країнах партнерах, спрямованих на тарифні та нетарифні обмеження експорту, регулювання експортних цін, сертифікація продукції), ризиків непередбачуваної дії (пандемічні, кліматичні ризики тощо). Наявність означених ризиків впливає на зміну рівня стійкості через зниження обсягів виручки та прибутковості, рентабельності, зростання дебіторської заборгованості тощо. З іншого боку, економічна стійкість є станом, який здатний сформувати у підприємства механізми адаптації до нових умов ринкового середовища. При цьому рівень економічної стійкості підприємства є індикатором здатності підприємства ефективно функціонувати та розвиватися в мінливому ринковому середовищі. Рівень економічної стійкості формує середовище безпосереднього впливу на фінансову стійкість, як такий стан фінансових ресурсів підприємства, при якому підприємство має достатній їх обсяг для забезпечення своєї функціональності. Рівень фінансової стійкості дозволяє підприємствам не лише адаптуватися до умов ринкового середовища, але і масштабувати свою діяльність, зміцнюючи свої ринкові позиції, збільшуючи рівень зайнятості та доходності населення в регіоні, впливаючи на стан та тенденції ринку. Відповідно, економічна і фінансова стійкість співвідносяться як загальне та часткове, як стан реалізації сукупності відносин та фінансові ресурси для їх підтримання.

Отже, виходячи із вище зазначеного, основним напрямом забезпечення фінансової безпеки підприємства є стан його економічної стійкості, який в концепції динамічного підходу до її забезпечення, формується відповідними чинниками, головними із яких є зростання обсягів реалізації, зростання прибутковості діяльності, зниженням витрат.

Відповідно вся сукупність напрямів формування економічної стійкості лежить в площині впливу на можливості зростання доходів через зниження витрат та зростання прибутковості. Інструментами забезпечення реалізації таких задач є обсяги, ціни, втрати, витрати.

Щодо ціни як чинника економічної стійкості, то варто зауважити, що в останні 4 роки ціна на мед має стійку тенденцію до зниження [2; 3]. Причинами такого стану є зростання поставок дешевого меду з Китаю, Індії та В'єтнаму. Окрім того, воєнні дії в Україні теж вплинули на зниження ціни експорту меду.

Така ситуація негативно впливає на прогнозування тенденцій забезпечення економічної стійкості підприємств з виробництва та торгівлі медом, оскільки в таких умовах знижується економічна зацікавленість у нарощуванні пасік та забезпечення переробки меду на інноваційній основі.

Втрата потужностей з виробництва меду в результаті бойових дій та медоносних земель, мобілізація чоловічого населення теж є чинником негативного впливу на реалізацію потенціалу зростання виробництва меду. Все означене призводить до зростання операційних витрат на виробництво меду. В результаті впливу означених факторів виробництво меду за 2021-2023 роки скоротилося на 15,5%.

В останній період спостерігається скорочення попиту на ринку меду в Європі, обумовлене погіршенням якості меду. Основною причиною невідповідності меду визначеним європейським директивним критеріям є його фальсифікація, уникнення якої забезпечується необхідністю простежуваності всіх операцій з медом в країні експорту та зазначенням всіх країн походження меду, який реалізується на європейському ринку.

Вище визначені ринкові умови сформували динаміку основних результатів діяльності підприємств, які забезпечують стійкість їх економічного розвитку. Так, зростаючий попит на мед у країнах ЄС вплинув на зростання чистого доходу у більшості підприємств вибірки (рис. 1).

Найбільші обсяги доходу демонструють ТОВ "Юкрейніан БІ", ТОВ "Медовий край" та ТОВ "Біхайв", які є лідерами в галузі виробництва та торгівлі медом бджолиним. Більшість експорте-

рів використовують опосередкований продаж, що дозволяє зменшити витрати на експорт та обсяги дебіторської заборгованості. Однак, з іншого боку, посередництво в торгівлі медом зменшує можливості прямого доступу на ринок та, відповідно, впливає на доходи експортерів. Розширення географії експорту (до країн північної Америки, Азії) збільшує можливості зростання доходів. Однак на сьогодні українські експортери стоять перед загрозою втрати потенційних ринків з огляду на політичні події в цих країнах, зокрема через розгортання військових конфліктів на їх територіях.

Прогнозування стану економічної стійкості здійснюється з використанням динамічних показників доходів, витрат та прибутку. Для дотримання умов економічної стійкості діяльності підприємств виникає необхідність оцінювання темпів зміни виручки, прибутку та активів підприємства.

Аналіз темпів зростання виручки (доходу) дозволив виявити відносно зниження темпів зростання виручки в період 2021-2025 років (рис. 2).

У сукупності чинників впливу на стійкість діяльності підприємств можна виокремити і витрати, які є узагальненим виразом усіх зусиль підприємства на виробництво товарів та послуг. У вибірці підприємств, що досліджувалися, витрати на 1 грн чистого доходу лежать в межах 0,8-0,9 грн (табл. 1).

Різниця частки витрат у структурі чистого доходу на підприємствах з виробництва та торгівлі медом обумовлена тим фактом, що виробництво чи то торгівля медом не є єдиним видом економічної діяльності. І це накладає свій вплив на організаційну структуру, структуру управління підприємством, структуру основних засобів,

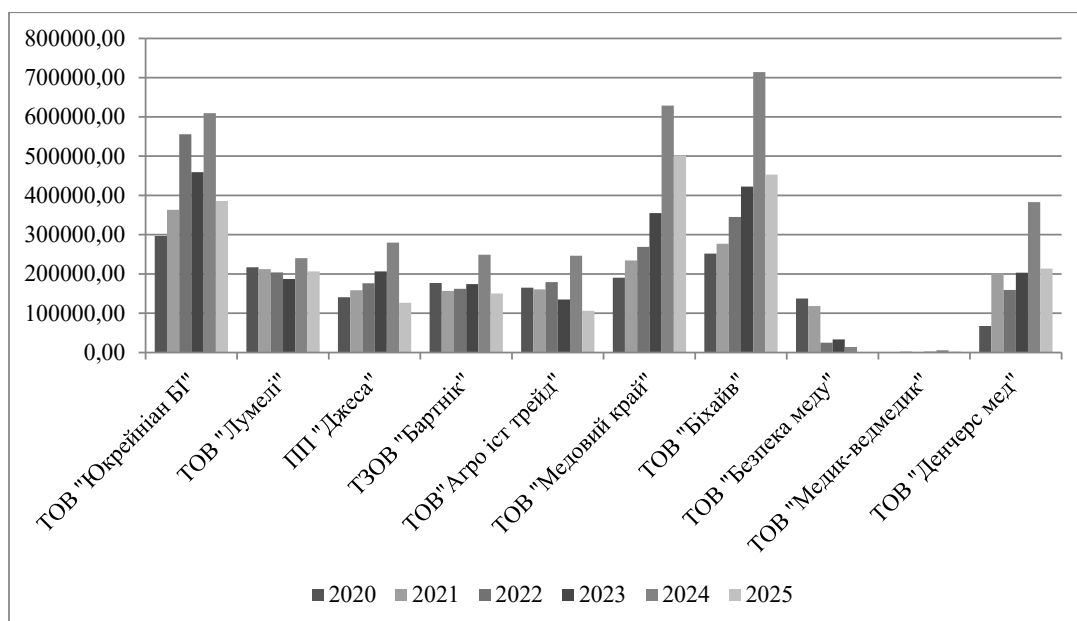

Рисунок 1 – Динаміка чистого доходу підприємств

Джерело: [9]

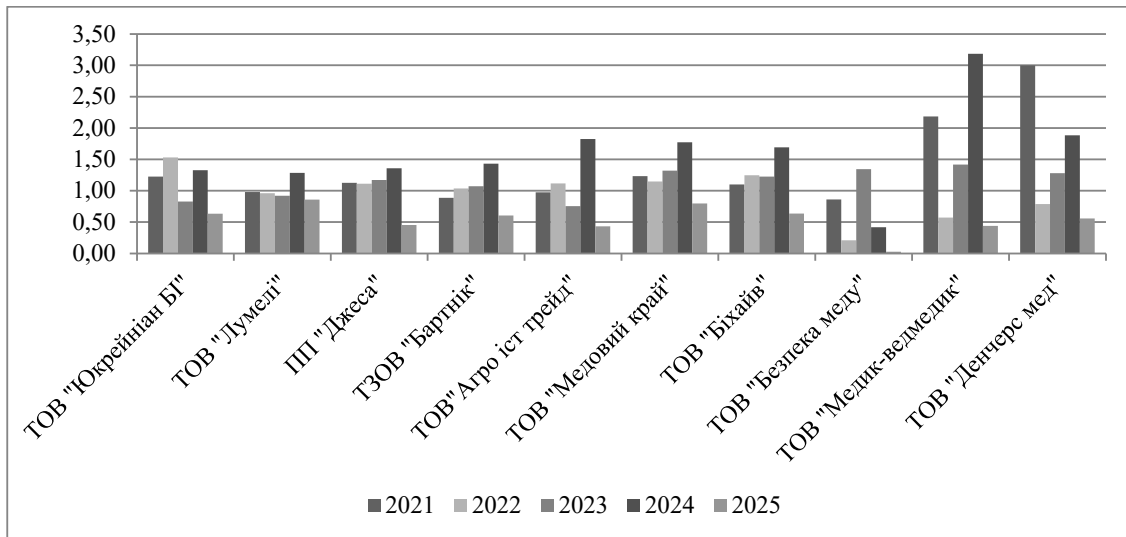

Рисунок 2 – Динаміка темпів зростання чистого доходу підприємств

Джерело: [9]

Таблиця 1 – Витрати на 1 грн доходу

Підприємство	Роки					
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
ТОВ "Юкрейніан Бі"	0,82	0,89	0,82	0,83	0,73	0,86
ТОВ "Лумелі"	0,92	0,92	0,94	0,88	0,86	0,84
ПП "Джеса"	0,97	0,94	0,92	0,93	0,95	0,93
ТЗОВ "Бартнік"	0,85	0,88	0,83	0,87	0,84	0,89
ТОВ "Агро іст трейд"	0,72	0,77	0,66	0,73	0,69	0,81
ТОВ "Медовий край"	0,90	0,92	0,92	0,92	0,88	0,92
ТОВ "Біхайв"	0,83	0,94	0,86	0,84	0,80	0,87
ТОВ "Безпека меду"	0,84	0,83	0,47	-0,04	0,00	6,36
ТОВ "Медик-ведмедик"	0,55	0,43	0,52	0,67	0,70	2,20
ТОВ "Денчерс мед"	0,95	0,91	0,91	0,86	0,82	0,88

Джерело: розраховано за даними [9]

ресурсів тощо. А сукупність означених впливів відображається на собівартості реалізованої продукції. На жаль, відсутність на підприємствах відокремленого розрахунку та структурування витрат за видами товарів, послуг, що реалізуються, не дозволяє здійснити відокремлений аналіз витрат виробництва або торгівлі тільки медом. Тому аналіз було здійснено на основі аналізу загальної собівартості реалізованої продукції (послуг).

Як зазначалося вище, в сукупності оціночних показників стану економічної безпеки підприємств впливовими є темпи зростання собівартості реалізованої продукції. Окрім значних коливань темпів зміни витрат на 1 грн чистого доходу, аналіз виявив значні перевищення собівартості реалізованої продукції над чистим доходом підприємств (рис. 3).

Джерелом забезпечення фінансово-економічної стійкості є прибуток. Чистий прибуток є потенційним джерелом фінансового забезпе-

чення діяльності підприємств, оскільки, в залежності від рішень власників, може бути спрямований на реалізацію стратегічних цілей розвитку діяльності та посилення безпеки. За даними аналізу, рентабельність виробництва продукції на більшості підприємств перебуває на рівні, який характеризується значною варіативністю (табл. 2).

Як зазначалося вище, економічні результати діяльності є одними із найбільш впливових чинників на стан фінансової безпеки. Золоте правило економіки дає можливість виявити співвідношення між економічними умовами, які забезпечують економічну стійкість діяльності підприємства, а відповідно і його фінансову стійкість.

З урахуванням того, що в економіці показниками, які є індикаторами безпеки діяльності є як темп зміни прибутку (T_p), темп зміни виручки (T_v) темп зміни активів (T_a), так і темп зміни витрат у визначеному часовому періоді, тому золоте правило економіки доповнено аналізом

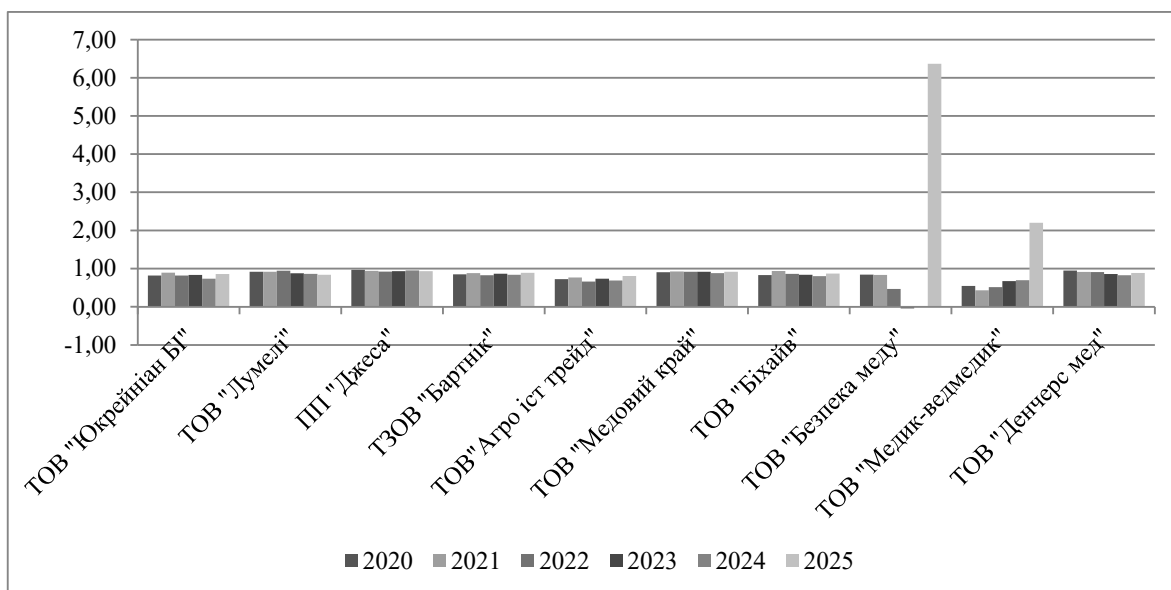

Рисунок 3 – Темп зміни витрат на 1 грн чистого доходу

Джерело: [9]

Таблиця 2 – Рентабельність виробництва

Підприємства	Роки					
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
ТОВ 'Юкрейніан БІ'	0,18	0,03	0,17	0,10	0,18	0,05
ТОВ 'Лумелі'	0,02	0,03	0,03	0,05	0,10	0,10
ПП 'Джеса'	0,01	0,00	0,05	0,03	0,03	0,04
ТЗОВ 'Бартнік'	0,15	-0,03	0,11	0,06	0,11	0,06
ТОВ 'Агро іст трейд'	0,19	0,10	0,15	0,06	0,12	-0,01
ТОВ 'Медовий край'	0,06	-0,02	0,04	0,01	0,04	0,04
ТОВ 'Біхайв'	-0,03	-0,13	-0,18	0,00	0,09	0,05
ТОВ 'Безпека меду'	0,01	0,00	-1,49	16,21	0,03	-0,84
ТОВ 'Медик-ведмедик'	0,13	0,11	0,15	0,10	0,08	0,00
ТОВ 'Денчерс мед'	0,03	0,03	0,03	0,07	0,07	0,03

Джерело: розраховано за даними [9]

співвідношення темпів зростання виручки (T_v) та темпів зростання собівартості (T_c). Отже безпечний стан умов економічної діяльності має вигляд (формула 1):

$$\begin{aligned} T_n > T_v > T_c > 1 \\ T_v > T_a > 1 \end{aligned} \quad (1)$$

Представлене співвідношення описує стан безпечності діяльності підприємства, оскільки відповідає ідеальним умовам його економіки. При цьому, будь яка зміна підпорядкованості показників впливає на зміни стану безпеки економічної діяльності підприємства.

Використання математичного апарату теорії матриць дозволяє представити граф еталонно безпечної для діяльності підприємства підпорядкованості показників:

$$A_h = [a_{ij}]_{k \times k}$$

$$a_{ij} = \begin{cases} 1, \dots \text{якщо } V^h_i > V^h_j \\ 0, \dots \text{якщо } V^h_i \dots \text{не} \dots \text{пов'язано} \dots \text{з} \dots V^h_j \\ -1, \dots \text{якщо } V^h_i < V^h_j \end{cases} \quad (2)$$

де: a_{ij} – елементи еталонної матриці економічної стійкості;

V^h_i, V^h_j – нормативні співвідношення показників i, j .

Матриця побудована на основі аналізу співвідношень між темпами зміни представлених показників (V^h), поданих у вертикалі (i) та горизонталі (j) матриці.

Матриця еталонного стану економічної стійкості матиме вигляд:

	Тп	Тв	Та	Тс	1
Тп	1	1	1	1	1
Тв	-1	1	1	1	1
Та	-1	-1	1	0	1
Тс	-1	-1	0	1	1
1	-1	-1	-1	-1	1

Для оцінювання економічної стійкості будується матриця фактичної підпорядкованості показників:

$$A_{\phi} = [a_{ij}]_{k \times k}$$

$$a_{ij} = \begin{cases} 1, \dots \text{якщо } V^{\phi}_i \triangleright V^{\phi}_j \\ 0, \dots \text{якщо } V^{\phi}_i \dots \text{не} \dots \text{пов'язано} \dots \text{з} \dots V^{\phi}_j \\ -1, \dots \text{якщо } V^{\phi}_i \triangleleft V^{\phi}_j \end{cases} \quad (3)$$

де, a_{ij} – елементи фактичної матриці;

V^{ϕ}_i, V^{ϕ}_j – фактичні темпи зміни показників i, j .

Відстань між матрицями безпечного та фактичного стану підприємств характеризує міру небезпеки зміни умов економічної діяльності.

Відстань між матрицями розраховується за формулою:

$$d = \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n |a^h_{ij} - a^{\phi}_{ij}| \quad (4)$$

де: a^h_{ij} – елемент перетинання i -того рядку та j -того стовпчика еталонної матриці A^h .

a^{ϕ}_{ij} – елемент перетинання i -того рядку та j -того стовпчика фактичної матриці A^{ϕ} .

Побудовані співвідношення між основними економічними показниками, на основі яких формувалися матриці фактичного стану умов діяльності підприємств з виробництва та торгівлі медом (табл. 3).

Після розрахунку величини розбіжності між матрицями здійснюється її нормування (формула 5):

$$R = \frac{d}{2K} \quad (5)$$

де, R – величина нормування; d – відстань між матрицями, K – кількість ненульових клітинок в еталонній матриці без урахування значень головної діагоналі.

Міра наблизеності фактичного стану до безпечного рівня розраховується за формулою 6:

$$P = (1 - R) * 100 \quad (6)$$

Аналіз матриць фактичного стану дозволить виокремити 5 основних типів співвідношень темпів зміни основних показників економічної стійкості (табл. 4).

На основі розрахованих величин подібності матриць можна ідентифікувати стани економічної стійкості підприємств з виробництва та торгівлі медом. Для розподілу отриманих значень подібності матриць безпечного та фактичного станів за групами станів економічної стійкості використовується традиційна шкала Харрінгтона [10] (табл. 5).

Отже, шляхом поєднання розрахунку співвідношень між ключовими економічними показниками стійкості діяльності (табл. 4), розрахунку коефіцієнту подібності матриць безпечного та

Таблиця 3 – Види співвідношень показників економічної стійкості

Підприємства	Роки				
	2021	2022	2023	2024	2025
ТОВ "Юкрейніан Бі"	$T_n > T_b < T_c$ $T_n < T_a$	$T_n < T_b > T_c$ $T_n > T_a$	$T_n > T_b < T_c$ $T_n < T_a$	$T_n < T_b > T_c$ $T_n > T_a$	$T_n < T_b < T_c$ $T_n < T_a$
ТОВ "Лумелі"	$T_n > T_b = T_c$ $T_n > T_a$	$T_n < T_b < T_c$ $T_n < T_a$	$T_n > T_b > T_c$ $T_n < T_a$	$T_n > T_b > T_c$ $T_n > T_a$	$T_n > T_b > T_c$ $T_n < T_a$
ПП "Джеса"	$T_n > T_b > T_c$ $T_n < T_a$	$T_n > T_b > T_c$ $T_n = T_a$	$T_n < T_b < T_c$ $T_n > T_a$	$T_n < T_b < T_c$ $T_n > T_a$	$T_n > T_b > T_c$ $T_n < T_a$
ТЗОВ "Бартнік"	$T_n < T_b < T_c$ $T_n < T_a$	$T_n < T_b > T_c$ $T_n < T_a$	$T_n < T_b < T_c$ $T_n > T_a$	$T_n > T_b > T_c$ $T_n > T_a$	$T_n < T_b < T_c$ $T_n < T_a$
ТОВ "Агро іст трейд"	$T_n < T_b < T_c$ $T_n < T_a$	$T_n > T_b > T_c$ $T_n > T_a$	$T_n < T_b < T_c$ $T_n < T_a$	$T_n > T_b > T_c$ $T_n > T_a$	$T_n < T_b < T_c$ $T_n < T_a$
ТОВ "Медовий край"	$T_n < T_b < T_c$ $T_n > T_a$	$T_n < T_b > T_c$ $T_n < T_a$	$T_n < T_b = T_c$ $T_n > T_a$	$T_n > T_b > T_c$ $T_n > T_a$	$T_n < T_b < T_c$ $T_n < T_a$
ТОВ "Біхайв"	$T_n > T_b < T_c$ $T_n < T_a$	$T_n > T_b = T_c$ $T_n > T_a$	$T_n < T_b > T_c$ $T_n < T_a$	$T_n < T_b = T_c$ $T_n > T_a$	$T_n < T_b < T_c$ $T_n < T_a$
ТОВ "Безпека меду"	$T_n < T_b < T_c$ $T_n < T_a$	$T_n < T_b = T_c$ $T_n < T_a$	$T_n < T_b > T_c$ $T_n > T_a$	$T_n < T_b > T_c$ $T_n > T_a$	$T_n < T_b < T_c$ $T_n < T_a$
ТОВ "Медик-ведмедик"	$T_n < T_b > T_c$ $T_n > T_a$	$T_n > T_b < T_c$ $T_n < T_a$	$T_n < T_b < T_c$ $T_n > T_a$	$T_n < T_b < T_c$ $T_n > T_a$	$T_n < T_b < T_c$ $T_n < T_a$
ТОВ "Денчерс мед"	$T_n < T_b > T_c$ $T_n < T_a$	$T_n > T_b = T_c$ $T_n < T_a$	$T_n > T_b > T_c$ $T_n > T_a$	$T_n > T_b > T_c$ $T_n < T_a$	$T_n < T_b < T_c$ $T_n < T_a$

Джерело: розраховано за даними [9]

Таблиця 4 – Оцінювання подібності між безпечним та фактичним станом економічної стійкості

Тип стійкості	Фактична матриця						Матриця різниць						d	R	P
I тип $T_n < T_b > T_c$ $T_b > T_a$		Тп	Тв	Та	Тс	1		Тп	Тв	Та	Тс	1	d=8	0,22	0,78
	Тп	1	-1	1	1	-1	Тп	0	2	0	0	2			
	Тв	1	1	1	1	1	Тв	-2	0	0	0	0			
	Та	1	-1	1	0	1	Та	-2	0	0	0	0			
	Тс	1	-1	0	1	1	Тс	0	0	0	0	0			
	1	-1	-1	-1	-1	1	1	0	0	0	0	0			
II тип $T_n > T_b < T_c$ $T_b > T_a$		Тп	Тв	Та	Тс	1		Тп	Тв	Та	Тс	1	d=8	0,22	0,78
	Тп	1	1	1	-1	1	Тп	0	0	0	2	0			
	Тв	-1	1	1	-1	1	Тв	0	0	0	2	0			
	Та	-1	-1	1	0	1	Та	0	0	0	0	0			
	Тс	1	1	0	1	1	Тс	-2	-2	0	0	0			
	1	-1	-1	-1	-1	1	1	0	0	0	0	0			
III тип $T_n > T_b > T_c$ $T_b < T_a$		Тп	Тв	Та	Тс	1		Тп	Тв	Та	Тс	1	d=20	0,56	0,44
	Тп	1	1	-1	1	-1	Тп	0	0	2	0	2			
	Тв	-1	1	-1	1	-1	Тв	0	0	2	0	2			
	Та	1	1	1	0	1	Та	-2	-2	0	0	0			
	Тс	-1	-1	0	1	-1	Тс	0	0	0	0	2			
	1	1	1	-1	1	1	1	-2	-2	0	-2	0			
IV тип $T_n < T_b < T_c$ $T_b > T_a$		Тп	Тв	Та	Тс	1		Тп	Тв	Та	Тс	1	d=26	0,72	0,28
	Тп	1	-1	-1	-1	-1	Тп	0	2	2	2	2			
	Тв	1	1	1	-1	-1	Тв	-2	0	0	2	2			
	Та	1	-1	1	0	1	Та	-2	0	0	0	0			
	Тс	1	1	0	1	-1	Тс	-2	-2	0	0	2			
	1	1	1	-1	1	1	1	-2	-2	0	-2	0			
V тип $T_n < T_b < T_c$ $T_b < T_a$		Тп	Тв	Та	Тс	1		Тп	Тв	Та	Тс	1	d=30	0,83	0,17
	Тп	1	-1	-1	-1	-1	Тп	0	2	2	2	2			
	Тв	1	1	-1	-1	-1	Тв	-2	0	2	2	2			
	Та	1	1	1	0	1	Та	-2	-2	0	0	0			
	Тс	1	1	0	1	-1	Тс	-2	-2	0	0	2			
	1	1	1	-1	1	1	1	-2	-2	0	2	0			

Джерело: розраховано авторами

Таблиця 5 – Шкала Харрінгтона для інтерпретації стану економічної стійкості показників стимуляторів

№ п/п	Числові межі інтервалів	Класифікація стану стійкості	Тип співвідношень показників
1	Більше 0,8	Безпека (Б)	Еталонні співвідношення 0 тип
2	0,63 — 0,8	Загроза (З)	I тип, II тип
3	0,37 — 0,63	Небезпека (Н)	III тип
4	0,2 — 0,37	Критична небезпека (КН)	IV тип
5	менше 0,2	Ризик (Р)	V тип

Джерело: складено на основі використання [10]

Таблиця 6 – Ідентифікація станів економічної безпеки

Підприємства	Роки				
	2021	2022	2023	2024	2025
ТОВ "Юкрейніан Бі"	З	З	З	З	Р
ТОВ "Лумелі"	З	КН	Н	Б	Н
ПП "Джеса"	Н	Н	КН	КН	Н
ТЗОВ "Бартнік"	Р	Н	КН	Б	Р
ТОВ "Агро іст трейд"	Р	Б	Р	Б	Р
ТОВ "Медовий край"	КН	Н	З	Б	Р
ТОВ "Біхайв"	Н	Б	Н	Б	Р
ТОВ "Безпека меду"	Р	З	З	З	Р
ТОВ "Медик-ведмедик"	КН	Н	КН	КН	Р
ТОВ "Денчерс мед"	Н	Н	Б	Н	Б

Джерело: сформовано авторами

фактичного стану (табл. 5), інтерпретації значень отриманих коефіцієнтів за шкалою Харрінгтона (табл. 6), виникає можливість ідентифікації стану економічної стійкості діяльності підприємств з виробництва та торгівлі медом (табл. 6).

Проведене дослідження дозволило здійснити аналіз ринкових факторів впливу на економічний стан діяльності підприємств з виробництва та торгівлі медом бджолиним. Отримані результати економічної діяльності є прямими чинниками впливу на фінансову безпеку, оскільки від них залежать потреба в ресурсах, обсягах фінансування, розмірах заборгованості. Окрім того, економічні чинники формують умови діяльності, визначаючи довгострокові стратегії розвитку та забезпечуючи їх реалізацію необхідним обсягом ресурсів.

Висновки. За даними проведеного аналізу можна зробити висновок про те, що нестійкість

економічної динаміки притаманна всім підприємствам вибірки. Однак підприємства експортери меду мають порівняно вищу економічну стійкість та потенційну здатність забезпечити конкурентні переваги українського меду на зовнішньому ринку.

Реалізація запропонованої методики оцінювання на основі поєднання динамічного підходу та методу матриць дозволило узагальнено оцінити стан економічної стійкості на основі подібності заданих співвідношень між ключовими економічними показниками їх безпечному співвідношенню. Однак запропонований методичний підхід базується на бінарній системі побудови матриць, тому не дозволяє враховувати кількісні характеристики темпів зміни заданих показників, що обумовлює необхідність застосування методу інтегрального оцінювання.

Список використаних джерел:

1. Беліменко О. Економічна стійкість підприємства. *Scientia fructuosa*. 2024. Том 154, № 2. С. 63–77. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2024\(154\)04](https://doi.org/10.31617/1.2024(154)04)
2. Сабадаш Л.О. Оцінювання факторів впливу на економічну стійкість підприємства в кризових умовах. *Інноваційна економіка*. 2020, № 1-2, С. 117-124. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2020.1-2.17>
3. Старостіна А.О., Біловодська О.А., Шкіря А.Р. Особливості бізнес-середовища виробника натурального меду на споживчому українському ринку, *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2021. вип.14. URL: <https://periodicals.karazin.ua/irtb/article/view/18350>
4. Тітенко З. Теоретичні основи фінансової безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*, 2020. № 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-76>
5. Харченко О. С. Економічна стійкість підприємств в умовах воєнного стану. *Економіка та підприємництво : зб. наук. пр.*, Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана ; Київ, КНЕУ, 2025. Вип. 55. С. 18–30.
6. Хахалев Д., Гагарінов О. Економічна стійкість підприємства як основа сталого розвитку в умовах глобальних змін. *Modeling the development of the economic systems*. 2024. № 3. С. 145–151.
7. Штангрет І. А. Теоретичні засади формування системи економічної безпеки підприємства. *Ефективна економіка*. 2022. № 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.4.150>
8. Ястремська О. М., Ястремська О. О. Поняття економічної стійкості підприємства та її кількісне оцінювання. *Бізнес Інформ*. 2020. №11. С. 220–230. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-220-230>
9. Clarity – вся аналітика онлайн. URL: <https://clarity-project.info/>
10. Harrington Edwin C., Jr. The Desirability Function. *Industrial Quality Control*. 1965. April. pp. 494–498.

References:

1. Belimenko O. (2024) Ekonomichna stiiikist pidpriemstva [Economic stability of the company]. *Scientia fructuosa*, tom 154. № 2 P. 63–77. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2024\(154\)04](https://doi.org/10.31617/1.2024(154)04) (in Ukrainian)
2. Sabadash L.O. (2020) Otsiniuvannia faktoriv vplyvu na ekonomichnu stiiikist pidpriemstva v kryzovykh umovakh [Assessing Factors Affecting a Company's Economic Stability in Times of Crisis]. *Innovatsiina ekonomika*, № 1-2, P. 117-124. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2020.1-2.17> (in Ukrainian)
3. Starostina A.O., Bilovodska O.A., Shkiria A.R. (2021) Osoblyvosti biznes-seredovysheha vyrobnyka naturalnogo medu na spozhyvchomu ukrainskomu rynku [Characteristics of the business environment for natural honey producers in the Ukrainian consumer market], *Visnyk Kharkivskoho natsionalnogo universytetu imeni V.N. Karazina, Seriia «Mizhnarodni vidnosyny. Ekonomika. Krainoznavstvo. Turyzm»*, vyp. 14. Available at: <https://periodicals.karazin.ua/irtb/article/view/18350> (in Ukrainian)
4. Titenko Z. (2022). Teoretychni osnovy finansovoi bezpeky pidpriemstva [Teoretychni osnovy finansovoi bezpeky pidpriemstva]. *Ekonomika ta suspilstvo*, № 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-76> (in Ukrainian)
5. Kharchenko O. S. (2025) Ekonomichna stiiikist pidpriemstv v umovakh voiennoho stanu [Economic resilience of businesses under martial law]. *Ekonomika ta pidpriemnytstvo : zb. nauk. pr, Kyiv. nats. ekon. un-t im. Vadyma Hetmana*; Kyiv, KNEU, Vyp. 55. P. 18–30. (in Ukrainian)
6. Khakhaliev D., Haharinov O. (2024) Ekonomichna stiiikist pidpriemstva yak osnova staloho rozvytku v umovakh hlobalnykh zmin [The economic resilience of a business as the foundation for sustainable development in the face of global change]. *Modeling the development of the economic systems*, № 3. P. 145–151. (in Ukrainian)
7. Shtanhret I. A. (2022) Teoretychni zasady formuvannia systemy ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Theoretical Foundations for Developing an Enterprise's Economic Security System]. *Efektivna ekonomika*, № 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.4.150> (in Ukrainian)
8. Yastremska O. M., Yastremska O. O. (2020) Poniattia ekonomichnoi stiiikosti pidpriemstva ta yii kilkisne otsiniuvannia [The Concept of Economic Sustainability of an Enterprise and Its Quantitative Assessment]. *Biznes Inform*, № 11. P. 220–230. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-220-230>. (in Ukrainian)
9. Clarity – vsia analityka onlain [Clarity – All Analytics Online]. Available at: <https://clarity-project.info/> (in Ukrainian)
10. Harrington Edwin C., Jr. (1965) The Desirability Function. *Industrial Quality Control*. April. pp. 494–498.

Дата надходження статті: 15.04.2026

Дата прийняття статті: 06.05.2026

Дата публікації статті: 25.05.2026